

A nemzeti összefogás évtizedei

A mi megyénk, városaink életében voltak szép hagyományok a nép politikai, közéleti egységének formálására. Ez a gazdag múltban gyökerező tudat tette lehetővé a demokratikus pártok és egyéb szervezetek gyors kibontakozását. A helyi kezdeményező-készség találkozott a kommunista eszmék hazatérő képviselőinek véleményével is. Így kerülhetett sor arra, hogy már 1944 novemberében népfremségi megállapodás jöjjön létre a Magyar Kommunista Párt, a Nemzeti Parasztpárt és a Független Kisgazdapárt, mint a Magyar Frontban részt vevő pártok között a Délmagyarország című újság létrehozására. Ez a lap megindulásával már a teljes körű népi-nemzeti egységet kívánta szolgálni.

December 3-án a szegedi városi színházban megalakult a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front. A meghirdetett program aláírói, a politikai egység létrehozói a Magyar Kommunista Párt, a Szociáldemokrata Párt, a Független Kisgazdapárt, a Nemzeti Parasztpárt, a Demokratikus Polgári Párt és a Szabad Szakszervezetek képviselői voltak. Ezek a testületek akkor teljes egyetértéssel álltak ki a város és vidéke, a felszabadult délkeleti országrész közvéleménye elé, hogy a népfremségi szellemében olyan politikai egységben tömörüljenek, melynek alapja az ország újjáépítése, szabad, független és demokratikus állam megteremtése és teljes szembe fordulás a fasizmussal. A munkások jelentették a legnagyobb szervezeti erőt, a leg tudatosabb elméleti felkészültséget. Őket követte a legkisebb anyagi és szellemi kapcsolat a műlhoz, bennük volt a legkevesebb fenntartás a felszabadító szovjet nép és annak politikai rendszere iránt.

Ebben a szellemben alakultak meg előbb Szegeden, majd Csongrád-Csanád térségében a népfremségi szervei, a Nemzeti Bizottságok. Ezekre a demokratikus szervezetekre hárult a helyi közigazgatás és közélet szervezése és felügyelete. A nemzeti bizottságok a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front Szegeden elfogadott programja alapján dolgoztak. Feladatuk volt a politikai és társadalmi tevékenységen túl a gazdasági és kulturális élet szervezése. Később a földreform végrehajtása során is fontos feladatokat láttak el.

A kialakult együttműködés a 45-ös választás után megingott. A Kisgazdapártba tömörült polgári elemek, a kapott nagyszámú szavazat birtokában a polgári orientáció igényével léptek fel. Egyre gyakrabban kérdőjelezték meg a munkásosztály vezető szerepének jogosságát. A baloldali blokkba tömörült pártok ezt a törekvést még ellensúlyozni tudták, a nemzeti bizottságok a radikális népi törekvések védelmezői maradtak. Mégis, néhány év múltán, a változó politikai körülmények és az erősödő központi akarat szereplésüket kétségbe vonta. A két munkáspárt egyesülése, a többi pártok tevékenységének háttérbe szorítása túlhaladottá tette a bizottságok létét. 1949. február elsején az Országos Nemzeti Bizottság határozatot hozott a nemzeti bizottságok megszüntetésére.

1949. február 1-én megalakult a Függetlenségi Népfremségi Ideiglenes tanácsa. Az új szövetségi front létrehozásában a Magyar Dolgozók Pártja volt a szervező erő, mellette szerepelt a Független Kisgazdapárt és a Nemzeti Parasztpárt. Társadalmi szerveként a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a DÉFOSZ, az MNDSZ és az ifjúsági szövetség; utólag csatlakozott a Független Magyar Demokratikus Párt és a Radikális Párt. A Sportcsarnokban megtartott március 15-i nagygyűlésen megalakult a front végleges testülete. Megválasztották a tisztviselőket, elfogadták a szervezeti szabályzatot. Eszerint

a frontnak országos, megyei és helyi szervei jöttek létre. Ezek adminisztrációját az illetékes hatósági szervek látták el. Ez a szervezet vidéken csak jelképesen működött. Tevékenysége a választások lebonyolításánál is formális maradt. A 49-es választások programfelhívását a sportcsarnoki nagygyűlés deklarálta, de ezt az ország közvéleményének egy része nem ismerte el. Nem érezte mögötte a népi erők tényleges összefogását. Az egységes lista általában tisztos szavazattámogatást kapott, de ahol a helyi ellentétek jobban feszítettek, ott ennek hatása a szavazatok magartásában is kifejeződött.

Politikai életünk nehéz időszaka kezdődött. A szövetségi politika demokratikus gyakorlata háttérbe szorult. Feszültebb lett a nemzetközi helyzet. A szorító gazdaságpolitika hatására visszaesett a mezőgazdasági termelés, romlott a dolgozók ellátása. A külső és belső körülmények új formát igényeltek a szövetségi viszony gyakorlatában is. A kapcsolat alapját jelentő munkásparaszti szövetség ezekben az években is fennmaradt, az országgyűlés és a tanácsok sorában vagy tisztviselői között is jelen voltak az időközben megszűnt pártok képviselői, sőt pártunkívűliek is, de a közéleti demokrácia gyakorlásához sem fórum, sem megfelelő légkör nem állt rendelkezésre. A politikai túlzások elhárítására az első lépések már 1953-ban elkezdődtek, s a szövetségi politika felújítására 1954 őszén került sor. Új elnevezéssel, szervezetében és tartalmában is korszerűbb társadalmi összefogás bontakozott ki. Az előkészítő bizottság augusztus 13-án alakult meg, a Hazafias Népfremségi első kongresszusára pedig október 23-24-én került sor. Ez az új szövetség a Magyar Dolgozók Pártja vezetésével lehetővé tette valamennyi demokratikus szervezet csatlakozását, s egyénileg is mindazok közreműködését, akik elfogadták a mozgalom programját és készen mutatkoztak annak szellemében tevékenykedni. Az országos összefogás igényével létrejött mozgalom és szervezete testületeinek és tisztviselőinek összeállításánál a korábbi koalíciós időszak embeireit is nagyszámban figyelembe vették. A helyi bizottságokba az akkori társadalmi arányoknak megfelelően kerültek be valamennyi társadalmi osztályból és rétegből.

A mozgalom helyi szervei minden településen megalakultak, de működésük — az akkor még nem egyértelmű politikai hatások miatt — nem tudott kifejlődni. Országos és megyei szinten néhány városban aktívvá vált a testületi munka, a községekben inkább a tisztviselők tevékenykedtek. Az 1956-os események ezt a kibontakozó tevékenységet nagyon megzavarták. A mozgalom szerveinek és embereinek túlnyomó többsége azonban távolmaradt a szélsőséges cselekményektől.

Az ellenforradalom leverése után megújult pártunk politikája. A Magyar Szocialista Munkáspárt felszámolta a múlt hibáit, széles körű nemzeti összefogást hirdetett a szocialista megújulás érdekében. A szövetségi politika egyik fontos kifejezője a Hazafias Népfremségi maradt. A korábbi szervezeti keretek feltöltődtek. Az első legfontosabb feladat a társadalom bizalmának megszerzése lett. Talán éppen a régi, kipróbált közéleti személyek jelenléte, a munkásküldöttek fokozódó aktivitása eredményezte, hogy a mozgalom jól tudta képviselni a rábízott feladatokat. Csongrád megyében és Szegeden rövid idő alatt hatékony népfremségi szervezetek jöttek létre, és aktív munkával segítettek az egységes közéleti kibontakozást. A szövetségi politika érvényesülését bizonyítja az a tény is, hogy a mezőgazdaság szocialista átszervezése sem okozott

megrázkódtatást a társadalmi kapcsolatokban. A forradalmi munkásparaszti kormány intézkedései nyomán fellendült a gazdasági élet, meggyorsult a vidéki ipartelepítés, mindinkább helyreállt hazánk nemzetközi tekintélye.

1960 májusában tartotta meg a Hazafias Népfremségi második kongresszusát. Ez a tanácskozás kiegyensúlyozott politikai körülmények között kialakult egységes társadalmi képről tanúskodott. A beszámoló felváltó gazdasági életéről, magas szintű kulturális és tudományos kibontakozásról, egészséges szociális állapotokról adhattak számot. A kongresszus megújította az országos szerveket, bevonva olyan új erőket is a mozgalomba, amelyek addig a kölcsönös idegenkedés miatt maradtak távol a közélettől. Hasonló tartalommal tettek számvetést a mozgalom helyi szervei. Mindenütt bővült a tevékenységi kör, új erők lendültek a munkába. Az új szemlélyi összetétel követte a társadalmi változásokat, újabb bértemiségi rétegek kapcsolódtak a mozgalomhoz, szélesedett a mozgalmi munka hatása. Fejlődött az egyetértés az egyházakkal. A következő kongresszusok hasonlóképpen vették számba társadalmunk aktuális eseményeit, ráirányítva a közvélemény figyelmét a legfontosabb belpolitikai és nemzetközi kérdésekre.

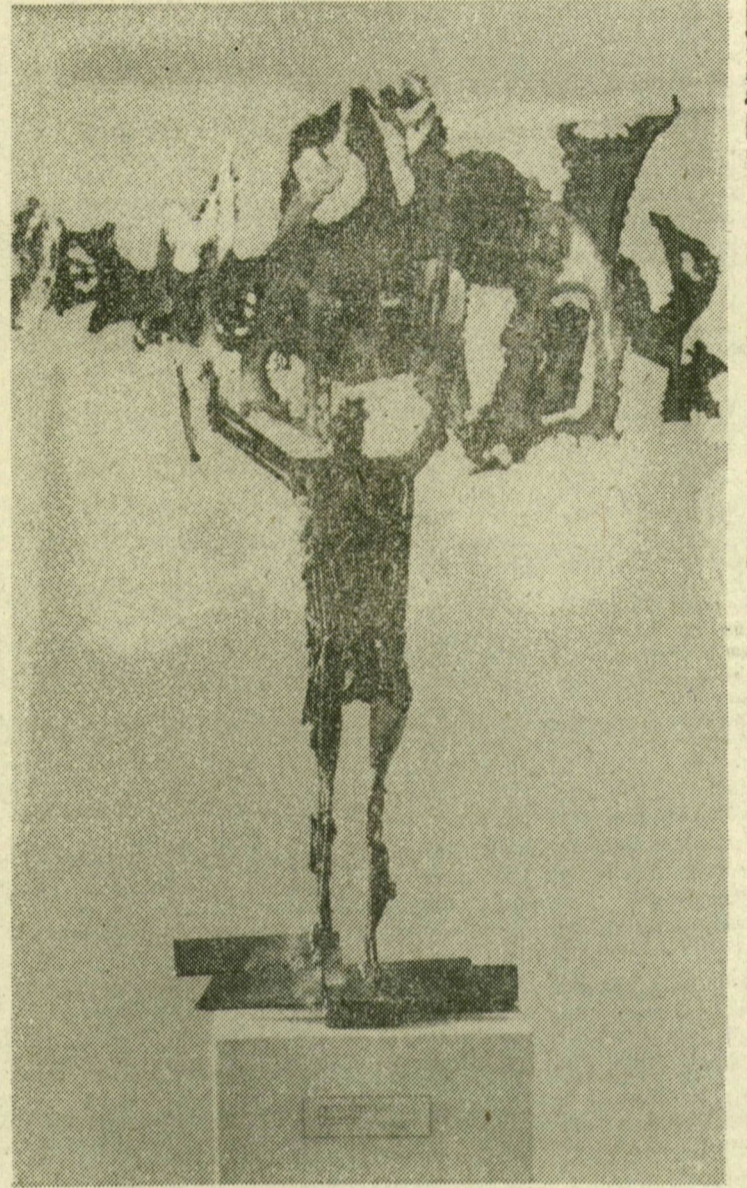
Napjainkban a mozgalmi munka továbbfejlesztése van soron. Legfontosabb tennivalóink: a szövetségi kapcsolatok erősítése, a szocialista hazafiság elmélyítése, a szövetséges nemzetközi kapcsolatok tisztelése. Az előtűnk álló belpolitikai események nagy jelentőségűek lesznek a mozgalmi élet számára. A Magyar Szocialista Munkáspárt tizenharmadik kongresszusa népfremségi programján munkálkodhat. Az országgyűlési és tanácsai választások a demokratikus jogok újszerű gyakorlatát igénylik. A népfremségi mozgalom esedékes hetedik kongresszusa és az azt előkészítő helyi tanácskozások a testületi élet felújítását, a munka hatékonyságának növelését szolgálják.

Eddigi eredményeink biztatóak. Megyénk népfremségi bizottságai sokszínű és hasznos munkát végeztek az elmúlt években, kapcsolataik kiterjedt a lakosság széles rétegeire. A politikai felvilágosítástól a közérdekű társadalmi munkáig sokmindennel foglalkoztak, ahogy az általános vagy helyi igények kívánták.

Vannak még gondok, vannak még fehér foltok társadalmi életünkben. Ilyen a „kaparj kurta” szemlélet, ami helyett a közösségi érdekeltetés erősítése szükséges. Morális téren fontos a konstruktív tartalom növelése, a családi élet, a jövő nemzedék létének megalapozása, a valós értékek megbecsülése. Nem utolsósorban a közös és az embertársi tulajdon tisztelése, és sok más, amiben fejleszteni szükséges a társadalmi együttélés kialakult normáit.

Az elmúlt négy évtized példája azt igazolja, ha társadalmi méretben vállalkozunk nagy feladatok megoldására, a siker nem marad el. Népünk szervezett vagy önként vállalt szövetsége, összefogása nemzeti történelmünk sok nagy eseményében példamutatóan hatott. Most a feltételek kedvezőek. Pártunk politikája elvszerű felépítéssel mutat iránymutatást a társadalmi akarat széles körű kibontakozásához. Ha tudunk élni a növekvő demokratizmus adta jogainkkal és a nép okos gyűlekezete valóban a legjobb megoldásokat választja, az eredmény nem maradhat el. A népfremségi mozgalom történeti felelőssége, hogy minél szélesebb tömegeket öntudatos cselekvésre nevelve járuljon hozzá a szocialista hazánk építésének további munkájához.

NAGY ISTVÁN,
a Hazafias Népfremségi
Csongrád megyei
bizottságának elnöke

VARGA IMRE: PROMÉTHEUSZ

Hunyadi István

A Farkas itt csahol

Hányan maradtunk magunk a vénség kaptatóin,
a társak hová lettek?
Nyirkos verembe estek
az egykori menetből,
kik ballagtak velünk.
Szétszórt a „Alma mater”
harmincegy diákját,
remélték, beveszik
egyetlen kardcsapással
a térség csúcsait.
Ma lettünk tizenhárom
és egy az Újvilágban.
Felejtetek ti, vénnek,
hová lett holló-fürtötök,
nehéz út csepte el?
Fagyos telek megették,
hajatok kicibálták?
Szálát fuvintja szél!
Bolygunk a mély felé,
kérjük hát ez maradt,
a büszkén ballagókból?
Hová lett Cájlik Jóska,
hová tűnt Gyórfy Jancsi,
hová ment Grád Pali?
Nagy-hírük merre leljük?
Vad szél visong felettük.
Hol az a régi menet?
A farkas itt csahol már
a kert alatt, csattognak fogai!

Zelk Zoltán

Groteszk

Ennyi gonoszság! Vagyonánál csak
szívtelensége és gögje nagyobb.
S úgy tekint szíjjel, mintha kérkedne:
„A gonoszság remekműve vagyok!”

Faragd csak le azt az egy szótagot
s hegyezd, hegyezd a csorba rímeket!
Az sem baj, hogyha nyelved lóthatod,
csak tessék a mesternek éneked...

Két galamb szárnyal a város felett,
bukfencet vetnek, mint a gyerekek.
Szárnyaikról a napfény úgy csorog,
mint gyermek tenyeréből a homok.

(A költő kiadatlan verse, 1934-ből)